

Naponta százezer

A rendkívül nagy kereslet miatt továbbra is teljes kapacitással, 3 műszakban gyártják a Béres-cseppeket a Herbária tolnai gyógynövény üzemében. Naponta több mint százezer üveggel készül belőle. Az országos igényeket azonban még így sem lehet teljesen kielégíteni. A helyzet javítása érdekében meggyorsították a cseppek üvegbe töltését és csomagolását, oly módon, hogy a „kiszűrés” már négy helyen történik: a tolnai üzemben, továbbá a Baranya megyei és a Tolna megyei gyógyszerári központokban, valamint a debreceni Biogal Gyógyszer-gyárban.

Szent-Györgyi Pollitt a pódiumon

Régvolt eseményeket tudományos pontossággal számon tartó ismerősöm idézte fel lelkesen a hangverseny szünetében, hogy 1937. november 3-án a Szegedi Filharmonikusok adta hangversenyen ráadásként a híres Nobel-díjas Szent-Györgyi professzor tiszteletére játszották el Berlioz Rákóczi indulóját ugyanitt, ebben a színházban, ahol most az unokája vezényelt, s ahol valamennyien akarva-akaratlanul is, de a világhírű tudósra gondoltunk. S a taps erejét, az elismerés mértékét óhatatlanul is e búske visszaemlékezés hevitette. *David Szent-Györgyi Pollitt*, a szegedi

szimfonikusok dirigensének édesanyja ugyanis Szent-Györgyi Albert professzor leánya. S az ifjú sarj szimpátiával teli fogadtatását eleve eldöntötte a patrióta szeretet. Kiművelt, tanult muzsikust ismertünk meg Szent-Györgyi Pollitt személyében. Zenei tanulmányait a leghíresebb világegyetemeken végezte. Technikája, s fellépése egyaránt magabiztos, s határozott volt. Gusztusos műsora: Rossini hálás nyitánya, a Tolvaj szarka, vagy *Mendelssohn IV. (Olasz) Szimfóniája*, de a *Mozart Symphonie concertante-ja (Esz-dúr)* is élményt ígérő várakozás-

sal töltött el. A tolmácsolás azonban — sajnos — mégis némi csalódást okozott. A zenekar sem múlta felül ezúttal önmagát. Valamennyi mű előadását kisebb-nagyobb pontatlanságok sebeztek, nem sikerült tökéletesen együtt játszaniuk, azaz követniük a dirigens mozgását. A kúrta — nem hallgatható immár el a nem először tapasztalt tény — többször kelti az irritáló bizonytalanság érzetét, főleg, ha nem is igazán tisztá az intonáció. Az a bizonyos delejő áramkör karmester és zenész között, amely izzásban tartja az előadást, ezúttal nem jött létre.

A káprázatos Rossini-nyitányból is ez hiányzott. A Mozart-kompozíció — szóló: *Perényi Eszter* (hegedű), *Lukács Péter* (brácsa) — szellemi izgalma, érzelmi kimunkáltsága is a hiánylistára írható. Nem tudott igazán érdekeltté tenni ez a tolmácsolás, s ez elsősorban a szólistákon múlt. A belső feszültsége, érzelmi rugalmassága, a készenlét az érzékeny, rebbenő hangulatok, árnyalatok ábrázolására — kevés volt.

S valójában hasonló hiányérzetünk élt a Mendelssohn szimfónia hallatán is. Az ifjú dirigens ökonomikus, fakatos mozgása nem közvetített valódi, erőteljes, egyni elképzelést. Kicsit kívülről közeledett a művekhez, s meg is maradt a felszín közelében a tolmácsolás. Nem analizált, nem tárt fel, nem mozdított ki a kényelmes hallgatói egységéből. Kicsit érintetlenek maradtunk.

Podmaniczky Szilárd

Berényi Bogáta

Chikán Agnes

ÉLETKÉPEK '89

„Éhe a szónak”

Tollára vette mostanság a magyar sajtó szüleink és nagyszüleink nemzedékét. Könnyeztető történeteket olvashatunk arról, mi mindenre, lassan már a betevő falatra sem telik szegényeknek, kevéske nyugdíjából. Egy munkában töltött élet „jutalma”, hogy zavarodottan kotorászhatnak a pénztárcájukban, ha a hónap közepén ki akarják fizetni az öt deka párizsit, meg a 20 deka kenyert.

Fersze, legtöbbjük nemcsak kenyérrel él, mint ahogy nem csupán azzal élt ifjabb korában, amikor még a társadalom tartotta felé, kérve, a tenyerét: add tudásodat, tapasztalatodat, tehetségedet, megbízhatóságodat, emberi tartásodat. Mindezt adta, mert ez a réteg, mint említettem volt, nemcsak kenyérrel élt, hanem nemes eszmékkel és jóra való szellemi táplálékokkal is, amelyek képessé tették az adakozásra. Történetesen arra, hogy a betű és a gondolat megszálottjaiként tanítsák a következő nemzedékeket a tudományokra, megbízhatóságra és emberi tartásra. A pedagógus, ha nyugdíjas is, megválna a katedrától, nem elégszik meg azzal, hogy ezentúl csak a nyugdíjasszelvényt olvassassa. Lételeme továbbra is a könyv, az újság, a folyóirat, miként a kenyér és a párizsi.

— Magyar-történelem szakos tanár voltam, s most, nyugdíjasan is hajt „éhe a szónak”. Sajnos, manapság az idős pedagógusoknak nem telik arra, hogy megvegye a drága — és egyre drágább — könyveket, folyóiratokat — mondta a szerkesztőségi telefonba is minap egy nő hang.

— Nagyon jó ötletnek tartottam, amikor a Bartók Béla Művelődési Otthonban 5-10 forintért áruba bocsátották régi könyveket. Akkor nemcsak magamnak, hanem a gyerekeknek is meg tudtam venni olyan értékes műveket, mint az Eneklő kútja, vagy a Kincskereső kisködmön. Korábban nyugdíjastársaimmal én is megvásároltam az Andi-Bándit, hogy mást ne említsék, most azonban 78 forintot képtelenek vagyunk fizetni érte. Kíváncsi vagyok, mi történik a megmaradt, vagy mások által már olyasmit folyóiratokkal. Bizonyára a MEH-be, a zúzdába kerülnek, rosszabb esetben a szeméttelre. Pedig a szerencsétlen pedagógusok, de gondolom, más nyugdíjas értelmiségiek is, szívesen megvennének féláron vagy negyedáron őket, még ha nem is olyan frissek.

Amikor az ötletadó telefonáló neve felől érdeklődtem, egy kattanás — és megszakadt a vonal. Pedig csak arra voltam kíváncsi, kit hívhatok vissza, ha önkéntes jötevők följárulnak segítségüket ez ügyben. Ha azonban valamelyik intézménynek támad jó ötlete, azt szívesen közöljük a lap hasábjain, a többi, kevés pénzből élő, betűre is éhes nyugdíjas érdekében.

Az én XX. századom, avagy: micsoda a csoda?

Miről suttognak olyan édesen a csillagok? Rólad? Rólam? Vagy egyáltalán, suttognak-e még? Kezdhettek finom szelidséggel *Az én XX. századom* című, *Enyedi Ildikó*-rendezte filmről a beszélgetés fonalát.

Régen voltak a csodák, most meg vannak házak és autók. A házak és autók között kell, hogy a csodáról beszéljünk. A film alap-eleme: a csoda. A csoda, mely szép, de már nem látjuk, elveszítettük a transzcendens iránti fogékonyságunk; mi a házaknak meg a buszoknak hiszünk. Van a racionális gondolkodásnak egy beteges foká, amit technicizált világunk abszolút-ként fogad el, és nem akar semmi másról tudni, mint amit lát, hall vagy tapint. Így aztán a legtöbb embernek a művészethez sincs semmi köze. Azonban az sem véletlen, hogy pontosan a logikus és racionális gondolkodáson felnőtt természetű emberek nagy része istenhívó. Es hasonlóan, szinte kényszerítve magát — erőszak talán — vagy egyszerűen megelégedve Enyedi Ildikó ezt a racionális gondolkodást és elindult a csoda felé.

A film nem történeti és kronológiai feldolgozása a XX. századnak, hanem elmondandó, milyen lehetett volna ez a század, ha hallgat *Edison pompás fényeire*. Mert Edison sem csak azért találta fel a világítást, hogy Kovácsék este beállhassanak a garázsba, aztán pedig megtalálhassák a pórköltet a tévé tetején. Nem ezért. Edison gyönyörködött a fényben, a fény művésze volt — mondhatnánk.

Töklámpás

Hasznos tudnivalókat találnak felnőttek és gyerekek abban a könyveskében, melyet *Töklámpás* címmel adott ki a megyei művelődési központ. A szerző, *Chabrecsek Teréz* a napi hírek hónapokhoz, az év ünnepeikhez a kézművesség szépségeiről szóló mondanókat. Bemutatja a magyar tájon „termő” különböző anyagokat. Végiglapozva a rajzokkal illusztrált könyvet, a paraszti kultúra gyermekjátékainak és a népszokásokhoz kapcsolódó tárgyaknak elkészítési módjával is megismerkedhetünk. Kiderül, hogy hagymából, mákgubóból, káposztából, körtéből csinos babát, gesztenyéből mackót, dióból tek-

Új film

Egy lány ikerpár egy napon elveszíti egymást, és megtevesztő hasonlóságuk ellenére két, totálisan különböző jellemmé válnak. Az egyik *nagyvilági*, boldondítja a férfiakat, igazából nem törődik semmivel, csak hagyja, hogy az élet apró ravaszágai az ő oldalára fordítsák a parttalanul hömpölygő életet. A másik elszánt *forradalmár*, aki gránátot rejtget a pulóverre alatt, elhiszi, van „ügy”, melyet élete árán is szolgálnia kell. A film érdekes és csodálatra méltó figurája az a férfias férfi, aki ismeri mindkét lányt, de úgy hiszi, a két lány egy és ugyanaz. Csak hát nem nagyon érti a hirtelen jellemváltozásokat. Végül egymásra talál a két lány egy tükörlabirintusban, ahol a férfi szeme láttára válik eggyé, amit a természet szétválasztott.

A rendezőt több vád is érte, miszerint túlságosan érezhető *Bódy Gábor* és *Erdély Miklós* hatása a filmen. Nem védekezésként, de válaszolt rá. Bódyval együtt indul, a gyökerek valahol hasonlóak. Erdély Miklóst viszont a mesterének tartja, s erre inkább büszke, mintsem bármilyen tagadnivalót látna benne... és a csillagok suttognak a fekete-fehér égbolton. Talán ez is fontos; minden felvétel természetes fénynél készült, és ez varázslatos hangulatot teremt.

A film, a rendező szándéka szerint, kerül mindent, ami szellemes vagy intellek-

tuális. Hisz ez már nem fér össze a csoda természetével. Úgy tűnhet, az életben nincs más, mint egy finoman imbolygó *szimbólum*, melynek mi is éppen olyan részei és részesei vagyunk, akár egy szál gyufa, mely az éjszakában csöppnyi meleget és aprócska fényt ad. Milyen különös világ ez. Ülünk egy gyorsan száguldó csónakban, és egy fákkal övezett csatornán röplünk valami távoli, hatalmas víz felé, és tudjuk, hogy megérkezünk, hogy hamarosan és nagyszerűen siklunk a szabadság vizére; olyan ez, akár a *születés*.

Podmaniczky Szilárd

Berényi Bogáta

Chikán Agnes

Könyvtárak segélykiáltása

Ki hallja meg?

Mi hír a Somogyi Könyvtárban? — eme szelíd kérdést dédelgetve indultam szerda csipős-fagyos kora reggelén Hajdú Gézához, a könyvtár igazgatójához. Van hír, mint kiderült, igaz, kultúrafélt embereknek nem a legszívmelengetőbb.

— *Igazgató úr, igaz-e, tekintettel az utóbbi néhány hónap fergegetes könyvkiadási lázára, mindenféle divathullámokra, valamint az általános elszegényedésre, hogy csökkent az olvasók, a könyvtárból olvasók száma?*

— Ezek a folyamatok a könyvtárak tekintetében két irányban működnek. Az elszegényedésből logikusan következik, hogy kevesebb idő jut olvasásra. Másrészt a könyvek, folyóiratok radikális áremelése fokozatosan a könyvtárba kell, hogy kényszerítse az olvasót, hiszen ki tudja manapság megfizetni a csillagászati árakat?

— *Néhány, hirtelenjében eszembe ötlő, eddigi a könyvespolcokról hiányzó szerzőt sorolok: Heidigger, Konrad György, Szabó Dezső, Nyíró József. Könyveik ára inkább kezelebb van a kétszáz forinthez, mint a százhoz. Ha az olvasó nem, a könyvtár hogyan tart lépést az áremelkedéssel?*

— Egyértelmű, hogy a mérsékelten növekvő könyvbeszerzési keretek képtelenek követni az áremelkedést. Logikus, hogy ugyanannyi pénzből kevesebb könyvet veszünk. Három év alatt 20 forinttal emelkedett a beszerzendő könyvek példányonkénti átlagára, 68-ról 88 forintra. A könyvtáros a megvásárolandó könyvről már le kellett mondani, s hogy az újabb folyóiratokra előfizessünk, arra gyakorlatilag semmi esélyünk nincsen

Felhívás

Könyvtári Védőgyelet alapítására

Mi, nagyalföldi városi könyvtárosok felhívással fordulunk minden magyar könyvtári olvasóhoz és könyvtároshoz, két és fél millió állampolgárhoz.

Honfitársaink, barátaink! A jogi, közigazgatási, pénzügyi változások könyven elemészthetik azokat az értékeket, amelyek az ország egész területén kiépült lakóhelyi könyvtárakban testesülnek meg. Ezt eltűnni súlyos felelősség, melynek elhárítását nem vállalhatjuk a jövő előtt semmilyen rövid átmenetre, semmilyen nadragszímeghúzás kedvéért. A struktúraváltás nem öltheti meg a változás folytatását hordozó nemzeti reményeket, az olvasó Magyarország reményét.

Tartsuk távol az értetlenséggel párosult restriktív politikát a könyvtáraktól! Alakítsuk meg a Könyvtári Védőgyeletet! Hívjuk valamennyi olvasónkat, akik átérzik, hogy a műveltségéről szóló hangzatos szavak üres frázisok maradnak, ha nincs miből művelődnünk... Hívunk mindenkit, aki anyagilag is támogatni akarja azt a közkönyvtárat, mely neki, családjának, rokonságának, lakótársainak jelenti az emberi szellemiséghez való tartós kapcsolatot!

Alakuljon minden városban, minden községben a közkönyvtár mellett védőgyelet!

Ügyünk pártok fölötti ügy. Eppen ezért, felhívunk minden pártot és politikai tömörülést, vallási és társadalmi közösséget, vegyék fel programjukba a könyvtárvédelemmel, az iskolaiüggyel egyenrangú feladatként a Könyvtári Védőgyelet támogatását.

A védőgyelet a jövő Magyarországot védi.

Szeged, 1989. november 22.

A nagyalföldi városi könyvtárosok csoportja

inkább, amikből pedig a legtöbbet lenne kötelességünk beszerezni.

— *Mi a helyzet a folyóiratokkal?*

— A Somogyi Könyvtár és fiókjai 600 folyóiratot járatnak, 1077 példányban. Ezek közül 117 külföldről érkeznek, sajnos, jó néhányról már le kellett mondani, s hogy az újabb folyóiratokra előfizessünk, arra gyakorlatilag semmi esélyünk nincsen

— *Visszatérve az olvasókra, mennyi például a Somogyi Könyvtárba beiratkozottak száma?*

— Az utóbbi néhány évre visszatekintve, itt, Szegeden nemigen változtak az adatok. Országos viszonylatban például igen magas a központi könyvtár 21 ezret is meghaladó olvasótábor. De, és ez nagyon fontos, a kölcsönzött könyvek száma fokozatosan csökken. Lényeges átalakulás tapasztalható

az olvasószervezetben is. Megcsappant a szépirodalmi kiadványok iránti igény, miközben nő az ismeretközlő szakkönyvek kölcsönzési aránya.

— *Néhány hónapja újkölcsönzési rendszert vezettek be a könyvtárban. Jömagam ezt már száz forinttal bányom, ennyi volt ugyanis a késedelmi díj.*

— Nagyobb változás a könyvek kölcsönzési rendszerében nem történt. Továbbra is öt könyvet, ha jól emlékszem, három hétre lehet kölcsönözni. Ellenben valóban növekedtek a késedelmi díjak. Nyugati tapasztalatok alapján igyekeztünk növelni a könyvek „forgási sebességét”, épp az olvasók érdekében. A korábbi díjszabás nem volt ösztönző hatású, sokszor fél év is eltel, mire visszajött a rég lejárt kölcsönzési idejű könyv.

Mindebből, amit eddig elmondtam, talán még mindig nem érzékelhető, milyen súlyos veszélyben van a könyvtár és olvasója. Az elmúlt héten az Alföld kisebb-nagyobb városából gyűltek össze Szegeden könyvtárigazgatók, akik ebben az új, mindazonáltal teljesen kiszámíthatatlan és zavaros költségvetési helyzetben, személy szerint úgy gondolom, sorsfordító jelentőségű dokumentumot adtak ki a magyar könyvtár és két és fél millió olvasója érdekében. Felhívást tettünk: közzé Könyvtári Védőgyelet alapítására.

Hajdú Géza igazgató úr ezek után a lap rendelkezésére bocsátotta az „eddigi még nem publikált felhívás” teljes szövegét, melyből a leglényegesebb gondolatokat közöljük.

Darvasi László